

## BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARNING IJODIY QOBILIYATLARINI RIVOJLANTIRISH SHARTLARI

**Rizoqulova Inobat**

O'zbekiston milliy Universiteti

Xorijiy Filologiya fakulteti

Fransuz filologiyasi kafedrası 4-bosqich talabasi.

**Annotatsiya:** Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish haqida so'z boradi.

**Kalit so'zlari:** ijodiy qobiliyat, o'quv jarayoni, isinfdan tashqari ishlar, ijodiy ish, ijodiy tanlov.

**Annotation:** L'article parle du développement des capacités créatives des élèves du primaire.

**Mots clés :** capacité créative, processus éducatif, activités extrascolaires, travail créatif, choix créatif.

Ilmiy ta'rifga ko'ra, qobiliyat - bu muayyan shaxsning individual va psixologik xususiyati bo'lib, uning muayyan faoliyatni amalga oshirish qobiliyatini belgilaydi. Muayyan qobiliyatlarning paydo bo'lishi uchun tug'ma shartlar - bu birinchisidan farqli o'laroq, tug'ilishdan boshlab odamda paydo bo'ladigan moyilliklar. Shaxsiy qobiliyatlarning rivojlanish darajasi ikki turga bo'linadi:

Reproduktiv, inson turli ko'nikmalarni muvaffaqiyatli o'zlashtirish, bilimlarni egallash va qo'llash, shuningdek, allaqachon taklif qilingan model yoki g'oyaga muvofiq faoliyatni amalga oshirish qobiliyatini namoyon qilganda;

Ijodiy, inson yangi, o'ziga xos narsalarni yaratish qobiliyatiga ega bo'lganda. Bilim va ko'nikmalarni muvaffaqiyatli egallash jarayonida inson rivojlanishning bir darajasidan boshqasiga o'tadi.

Boshlang'ich ta'lim o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun eng qulay vaqtdir. Bu o'quv jarayonida bolalarning ijodiy qobiliyatlarini turli yo'nalishlarda, jumladan, badiiy, musiqiy, texnik va boshqalarda shakllantirish uchun qulay shart-sharoitlarni yaratishni talab qiladi.

Ijodiy qobiliyatlarni shakllantirish shartlariga quyidagilar kiradi:

1. Boshlang'ich sinf o'quvchilarining jismoniy va intellektual rivojlanishi.
2. O'quvchilarning rivojlanishi uchun qulay muhit yaratish.
3. O'quvchining qo'yilgan vazifalarni mustaqil hal etishi, buning uchun o'zining barcha bilim va imkoniyatlaridan foydalanishi.
4. Faoliyat turini tanlash erkinligi, ish yukining almashinishi va bajariladigan ishning xarakteri.
5. Qiyin paytlarda yordam ko'rsatish, o'quvchini uning uchun qaror qabul qilishda emas, balki to'g'ri qarorga kelishiga ko'mak berish.
6. O'quvchining ijodiy tashabbuslari va sevimli mashg'ulotlarini rag'batlantirish

O'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish uchun ham maktabda ham sinfda qulay shart-sharoitlarni yaratish dardkor. Maktabda o'quvchilarining ijodiy salohiyatini rivojlantirish uchun quyidagicha ishlarni olib borish zarur:

- Ta'lim muassasasining ta'lim dasturiga o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishni nazarda tutuvchi sinfdan tashqari mashg'ulotlarni kiritish.
- Bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga hissa qo'shadigan ular bilan ishlash usullari va shakllarini qo'llash.
- Ota-onalar bilan ishlashni tashkil etish, ijodiy faoliyat doirasida o'qituvchilar, o'quvchilar va ota-onalarning o'zaro hamkorligi algoritmini ishlab chiqish.

Maktabda ijodiy shaxsni tarbiyalash uchun o'quvchining aqliy faolligini, mehnatsevarligi va zukkoligini rivojlantirishga qaratilgan o'quv jarayonini tashkil etish usullariga e'tibor qaratish, o'quvchini maqsadga erishish uchun zarur bo'lgan bilimlarni mustaqil ravishda izlashga undash kerak.

Bolalarning ijodiy salohiyatini rivojlantirishga qaratilgan ishning tabiati vaziyatga qarab o'zgartirilishi mumkin. Turli sharoitlarda bolalarda ijodkorlikni rivojlantirish usullarini ko'rib chiqamiz.

#### 1.Darsda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish.

O'quvchilarni xabarlar tayyorlashga, insholar yozishga, krossvordlar va viktorinalar tuzishga, o'rganilayotgan mavzu bo'yicha ertaklar va ssenariylar yozishga jalb qilish orqali sinf darslari va mashg'ulotlarini o'tkazish jarayonida bolalarning ijodiy faoliyatini tashkil etish mumkin. Shuningdek, o'qituvchi didaktik o'yinlar va usullarni o'tkazish usullaridan, o'quvchilarning ijodiy tafakkurini shakllantirish va kognitiv qiziqishni rivojlantirishga qaratilgan ijodiy topshiriqlardan foydalanishi mumkin. Bugungi kunda darsda o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish maqsadida o'quvchilar e'tiborini jalb qilish, darsni interfaol o'tkazish maqsadida kompyuter texnologiyalaridan keng foydalanilmoqda.

2.Sinfdan tashqari ishlarda ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirish.Sinfdan va maktabdan tashqari ishlarning asosiy vazifalaridan biri o'quvchilarning umummilliy va maxsus bilimlarini kengaytirish, turli xil ijodiy qobiliyatlarini, iste'dodlarini aniqlash va rivojlantirishga yordam beradi, ularda tashabbuskorlik va mustaqillik sifatlarini tarbiyalaydi. Maktabda sinfdan tashqari mashg'ulotlarni tashkil etish va o'tkazish bolalar tomonidan ijobiy qabul qilinadi, ularning erkin bo'lishiga va ijodiy qobiliyatlarini amalda qo'llashga imkon beradi. Sinfdan tashqari ijodiy ishlarga mavzuli haftaliklar, ekskursiyalar tashkil etish, bayram tadbirlari, ijodiy tanlovlar kiradi. Darsdan tashqari ijodiy faoliyatni o'tkazish jarayonida o'quvchi pedagogik jarayonning bevosita ishtirokchisiga aylanadi, o'qituvchi va jamoa bilan shaxsiy munosabatlarni o'rnatish, birgalikdagi faoliyatni tashkil etish ko'nikma va malakalarini rivojlantiradi va shakllantiradi.

3.Ijodiy qobiliyatlarni to'garak va tanlovlarda rivojlantirish.To'garak mashg'ulotlari o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishning eng qulay usuli hisoblanadi. Fan to'garaklari o'quvchilarda o'quv faniga qiziqish uyg'otadi, o'quvchilarning dunyoqarashini rivojlantiradi, o'quvchining mustaqil ishlash ko'nikmalarini egallashiga hissa qo'shadi, fan bo'yicha bilim saviyasini oshiradi.

Teatr tomoshalari, viktorinalar, adabiy rasm xonalari, tanlov o'yinlarida qatnashib, o'quvchilar xayolot, fantaziya va xotirani faol rivojlantiradilar.

Har tomonlama rivojlangan, o'z nuqtai nazariga ega va uni dalillar bilan himoya qila oladigan shaxsni tarbiyalash uchun o'quvchilarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish kerak. Ijodiy faoliyat tufayli o'quvchining hissiy holati, fikrlash va o'zini-o'zi anglash rivojlanadi.

### Foydalanilgan adabiyotlar:

1. “Китобмахсулотларини чоп этиш ва тарқатиш тизимини ривожлантириш, китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини ошириш ҳамда тарғибот қилиш бўйича комиссия тузиш тўғрисида”ги Фармойиш // <http://uza.uz/oz/documents/kitob-masulotlarini-chop-etish-vatar-atishtizimini-rivozh-12-01-2017>
2. Ўзбек тилининг изоҳли луғати. 5 жилдли 2- жилд. – Тошкент: Ўзбекистон миллий энциклопедияси Давлат илмий нашриёти, 2006. 176-bet.
3. Қаямхўжаева Ё. Ўқувчиларнинг китобхонлик маданиятини шакллантириш имкониятлари. – Т.: А.Қодирий номидаги Тошкент давлат маданият институти, 2007. –126.
4. Sadullaeva N., Sapaeva D. Analysis of Eponyms in the Terminology of Dermatovenerology //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – С. 452-459.
5. Sadullaeva, N., & Bakhtiyorova, M. (2021). Reflection of Onomastic Principles in Naming. Annals of the Romanian Society for Cell Biology, 3001-3007.
6. Sadullaeva N., Burieva U. The Peculiarities of Incomplete Sentences in Modern English //Annals of the Romanian Society for Cell Biology. – 2021. – С. 3008-3020.
7. Sadullaeva S., Arustamyan Y., Sadullaeva N. Shifting the assessment paradigm from knowledge to skills: Implementation of new appraisal procedures in EFL classes in Uzbekistan //International Journal of Innovative Technology and Exploring Engineering. – 2019. – Т. 9. – №. 1. – С. 4943-4952.
8. Arustamyan, Y., Siddikova, Y., Sadullaeva, N., Solieva, M., & Khasanova, N. (2020). Assessment of Educational Process and its Organization. International Journal of Psychosocial Rehabilitation, 24(S1), 573-578.
9. Nilufar S., Elvira A. GENDER SPECIFICITY OF PEDAGOGICAL DISCOURSE //INTERNATIONAL SCIENTIFIC CONFERENCES WITH HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS. – 2023. – Т. 3. – №. 08.05. – С. 187-190.
10. Gulnoza K., Sadullaeva N. LINGUISTIC FEATURES OF GLUTTONIC DISCOURSE.
11. Djafarova, Dildora, Yaxshiboyeva Nodira, and Abdullayeva Zulfiya. "Socio-Cultural Memory and Its Reflection In French Phraseology." Journal of Positive School Psychology (2022): 2883-2889.
12. Yaxshiboyeva, Nodira. "Reconstruction of coloristic expressions in erkin azam's" noise" and" pakana's love"." Конференции. 2021.
13. Ilhomovna, Djafarova Dildora, and Bobokalonov Odilshoh Ostonovich. "Interaction of Language Games in the Articulation of “Historical Memory” Within French and Uzbek Phraseology." American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769) 2.1 (2024): 348-354.
14. Ilhomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and J. A. Yakubov. "Archaic Phraseological Units as Windows into “Historical Memory” in French and Uzbek Linguistic Traditions." American Journal of Public Diplomacy and International Studies (2993-2157) 2.1 (2024): 163-169.
15. Ilhomovna, Djafarova Dildora, Bobokalonov Odilshoh Ostonovich, and Yaxshiboyeva Nodira Ergashovna. "Contemporary Usage of Archaic Phraseological Units Expressing “Historical Memory” In Uzbek and French Languages." American Journal of Language, Literacy and Learning in STEM Education (2993-2769) 2.2 (2024): 371-377.

16. Ithomovna, Djafarova Dildora. "Phraseological Units Expressing "Memory"/" Mémoire" in Linguistics and their Analysis through Texts." *Best Journal of Innovation in Science, Research and Development* 2.11 (2023): 490-492.
17. Яхшибоева, Нодира. "Таржима жараёнида маданиятлараро мулоқотнинг социолингвистик хусусиятлари." *Академические исследования в современной науке* 2.17 (2023): 165-169.
18. Иногамова, Ф. М., and Н. Э. Яхшибоева. "Фразеологик маънонинг конвенциаллиги." *Academic research in educational sciences* 3.5 (2022): 1176-1182.
19. Яхшибоева, Н. (2023). Туристический дискурс как один из особых видов институционального дискурса. *International Bulletin of Applied Science and Technology*, 3(6), 879-884.
20. Яхшибоева, Нодира. "The role of tourism terminology in french." *O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI XABARLARI*, 2023,[1/4] (2023).